

ارائه مدلی برای ارزیابی کیفیت سود با استفاده از خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی در ایران

دکتر محمدرضا شورورزی - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور
دکتر هاشم نیکو مرام - استاد واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

چکیده

در این تحقیق سعی شده است که مدلی برای ارزیابی کیفیت سود با استفاده از خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی ارائه گردد. برای این منظور، ۹۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۸۷-۱۳۷۸ مورد بررسی قرار گرفته است. بر طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی در ایران، ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی از نظر محتوا شامل مربوط بودن و قابلیت اتکا است. این دو ویژگی، اطلاعات حسابداری را برای تصمیم گیری مفید می سازد. در این تحقیق جنبه های مختلف کیفیت سود که شامل اجزاء مختلف ویژگی مربوط بودن و قابلیت اتکا می شود، مورد بررسی قرار گرفته است. سپس شرکتها با استفاده از تجزیه و تحلیل عاملی به شرکتهای با کیفیت سود بالا و پایین، دسته بندی شده اند و سرانجام از مدل السن رگرسیون قیمت - سود برای آزمون فرضیه ها استفاده شده است.

نتایج تحقیق نشان می دهد که ضریب واکنش سود و قدرت توضیحی سود در پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا تفاوت معناداری با پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود پایین ندارد. هم چنین یافته های تحقیق نشان می دهد که استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری در هنگام تصمیم گیری به ویژگی قابلیت اتکا نسبت به ویژگی مربوط بودن تاکید بیشتری داشته اند و اطلاعات مربوط به کیفیت سود در تصمیمات استفاده کنندگان انعکاس نیافته است. با توجه به ویژگیهای بازار سرمایه ایران مدل پیشنهادی می تواند جایگزین مدل السن (۱۹۹۵) شود.

کلید واژه ها

کیفیت سود، مربوط بودن، قابلیت اتکا، مفاهیم نظری گزارشگری مالی .

۱- مقدمه

در سال‌های اخیر و به خصوص در نتیجه رسواییهای مالی تعدادی از شرکتهای بزرگ، توجه روز افزونی به موضوع کیفیت سود، معطوف شده است. روسین و همکاران^۱ [۱۷] سودی را با کیفیت تلقی می کنند که پایدارتر باشد. از دیدگاه ریچاردسون و همکاران^۲ [۱۸] کیفیت سود، درجه پایداری عملکرد عایدات در دوره آتی است. پنمن وژانگ^۳ [۱۶] کیفیت سود را توانایی سود در نشان دادن عایدات آتی تعریف می کنند. شیپرو وینسنت^۴ (۱۹) کیفیت سود را میزان توانایی سود در بیان صادقانه سود اقتصادی مورد نظر هیکنز تعریف کرده اند. میکائیل و همکاران^۵ [۱۴] کیفیت سود را میزان محافظه کاری اعمال شده در سود گزارش شده می دانند. امروزه با وجود محدودیت‌هایی که در مورد سود گزارش شده حسابداری وجود دارد، سرمایه گذران، کیفیت سود را هم چنان، شاخص بهتری برای نحوه تخصیص منابع خود می دانند. به طور کلی یکی از راه‌های تصمیم گیری بهینه جهت تحصیل سهام شرکت‌ها، کیفیت سود بالا می باشد. سود حسابداری زمانی از کیفیت لازم برخوردار است که از استمرار و قابلیت پیش بینی برخوردار باشد و در بردارنده سطح پایینی از اقلام تعهدی بوده و فاصله آن‌ها با جریانهای نقدی، کم باشد. چنانچه سود، دارای کیفیت بالا باشد، سهامداران با اطمینان می توانند نسبت به انتخاب سهام برای سرمایه گذاری، اقدام نمایند. یکی از راه‌های افزایش کیفیت سود، رعایت خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی در زمان تهیه اطلاعات می باشد. لذا در این تحقیق بررسی می شود که آیا استفاده از خصوصیات کیفی (ویژگیهای کیفی) اطلاعات مالی در کیفیت سود، تاثیر دارد یا نه؟ اگر تاثیر داشته باشد، سرمایه گذاران را در امر تصمیمات سرمایه گذاری می تواند کمک نماید. از این رو، در این تحقیق سعی شده است تا مدلی برای ارزیابی کیفیت سود با استفاده از خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی در ایران، ارائه گردد.

1- Revsin and et al

2- Richardson and et al

3-Penman and Zhang

4-Schipper and Vinsent

5-Mikhail and et al

۲- مروری بر ادبیات موضوعی و پیشینه تحقیق

۲-۱. کیفیت سود

دیچو [۷] معتقد است سود برای واحد تجاری اهمیت دارد زیرا به عنوان معیاری برای عملکرد واحد تجاری توسط طیف وسیعی از کاربران مورد استفاده قرار می‌گیرد، فرانسیس و دیگران [۱۰] فرض کردند که کیفیت سود توسط سرمایه‌گذاران به عنوان یک متغیر اساسی برای ارزیابی اطلاعات ناشی از الگوهای سود مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین کیفیت سود، مورد توجه سرمایه‌گذاران فعلی و آتی است. شیپر و وینسنت [۱۹] کیفیت سود را میزان توانایی سود در بیان صادقانه، سود اقتصادی مورد نظر هیکر تعریف کرده‌اند. واژه بیان صادقانه عبارتست از «تطابق بین یک اندازه یا توصیف پدیده‌ای است که به نظر نشان دهنده آن می‌باشد». میکائیل و دیگران [۱۴]، می‌گویند کیفیت سود، درجه‌ای است که با آن درآمد گذشته واحد تجاری با مقدار نقدینگی آتی واحد تجاری، ارتباط برقرار می‌کند. بر طبق تحقیقات کریشین هیستر^۱ و ملوماد^۲ [۱۳] سودهای با کیفیت بالا، سودهایی هستند که اطلاعات بیشتر و واضح‌تری برای ارزش بلند مدت واحد تجاری در بر دارد. روسین و دیگران^۳ [۱۷] بیان کردند که سود، زمانی دارای کیفیت بالا است که پایدار باشد. وایت و دیگران^۴ [۲۱] کیفیت سود را به عنوان درجه‌ای از محافظه‌کاری در سود گزارش شده واحد تجاری تعریف کرده‌اند.

۲-۲. معیارهای ارزیابی کیفیت سود از دیدگاه حسابداری مالی [۱۹]

۲-۲-۱. ساختار کیفیت سود مبتنی بر سربهای زمانی ویژگیهای سود

۱- ثبات و پایداری سود

۲- قابلیت پیش‌بینی

۳- تغییرپذیری

۲-۲-۲. ساختارهای کیفیت سود مبتنی بر روابط بین سود، اقلام تعهدی و

1- Kirschenheiter

2- Melumad

3- Rivsine et al

4- White et al

جریانهای نقدی

- ۱- نسبت جریانهای نقدی عملیاتی به سود
 - ۲- تغییر در جمع کل اقلام تعهدی
 - ۳- برآورد مستقیم اقلام تعهدی غیر عادی (اختیاری) با استفاده از متغیرهای حسابداری
 - ۴- پیش بینی روابط بین اقلام تعهدی و جریانهای نقدی
 - ۵- ارتباط ساختارهای کیفیت سود با دیدگاه سودمندی در تصمیمات و بیان صادقانه
- ۳-۲-۲. ساختارهای کیفیت سود ناشی از ویژگی‌های کیفی مبانی نظری هیات

استانداردهای حسابداری مالی آمریکا

۴-۲-۲. ساختارهای کیفیت سود ناشی از تصمیمات اجرایی

- ۱- برآوردها و قضاوتها به عنوان معیار معکوسی از کیفیت سود
- ۲- قضاوتها و برآوردهای مغرضانه به عنوان معیار معکوس کیفیت سودها.

۳- پیشینه تحقیق

احمدی [۱] تحقیقی را تحت عنوان « استفاده از ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی در ارزیابی کیفیت سود» انجام داد این تحقیق با توجه به خصوصیات کیفی استانداردهای حسابداری آمریکا صورت گرفته است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد که ضریب واکنش سود و هم چنین قدرت توضیحی (R^2) رگرسیون قیمت - سود، در پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا نسبت به شرکتهای با کیفیت سود پایین به طور معنی داری بیشتر است و فرضیه های تحقیق تایید شدند و نتایج تحقیق نشان می دهد که کیفیت سود می تواند باعث اتخاذ تصمیمات مفید برای سرمایه گذاران گردد. باروآ [۵] تحقیقی را تحت عنوان استفاده از خصوصیات کیفی چارچوب نظری هیات استانداردهای حسابداری مالی برای ارزیابی کیفیت سود ارائه داد. نتایج تحقیق او نشان می دهد که سرمایه گذاران بطور کلی ویژگی مربوط بودن را به قابل اتکا بودن ترجیح می دهند اگر چه نتایج او خیلی قوی نیست اما ممکن است هر یک بین ویژگی مربوط بودن و قابلیت اتکا یک ارجحیت نسبی قائل شوند. برای مثال سرمایه گذاران با افقهای زمانی کوتاهتر (بلندتر) ممکن است مربوط بودن را به قابل اتکا بودن و یا قابل اتکا بودن را به مربوط بودن ارجحیت دهند.

۳- روش شناسی

۳-۱. روش تحقیق

این تحقیق از نوع شبه تجربی و در حوزه تحقیقات توصیفی - رگرسیونی حسابداری و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت‌های مالی شرکت‌ها است و با توجه به این که در فرایند استفاده از اطلاعات کاربرد داشته، نوعی تحقیق کاربردی است. برای انجام این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که شرایط زیر را داشته‌اند بعنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. (۱) قبل از سال ۱۳۷۸ در بورس تهران پذیرفته شده باشند. (۲) شامل شرکت‌های سرمایه گذاری و واسطه گریهای مالی و شرکت‌های بیمه و ساختمانی نیستند، زیرا الگوی اقلام تعهدی و جریانهای نقدی آنها متفاوت از سایر شرکتها می باشد. (۳) در طول سالهای ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۷ معاملاتشان دچار وقفه نشده و سهام آنها در طول سالهای مذکور در بورس فعال بوده است. (۴) پایان سال مالی آنها منتهی به ۱۲/۲۹ بوده است. (۵) طی سالهای ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۷ تغییر سال مالی نداده اند. (۶) صورت‌های مالی و یادداشتهای توضیحی مربوط به آنها بطور کامل در دسترس بوده است.

۳-۲. فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: ضریب واکنش سود (ERC) در پورتنفوی شرکت‌های با کیفیت سود بالا (مربوط بودن و قابلیت اتکای بالا) نسبت به پورتنفوی شرکت‌های با کیفیت سود پایین به نحو معنا داری بیشتر است.

فرضیه دوم: قدرت توضیحی سود (R^2) برای تبیین قیمت بازار در پورتنفوی شرکت‌های با کیفیت سود بالا نسبت به پورتنفوی شرکت‌های با کیفیت سود پایین به نحو معناداری بیشتر است.

فرضیه سوم: ضریب واکنش سود (ERC) در پورتنفوی شرکت‌های با سود مربوط تر و قابلیت اتکای کمتر نسبت به پورتنفوی شرکت‌های با سود قابل اتکاتر و مربوط بودن پایین تفاوت معناداری دارد.

فرضیه چهارم: قدرت توضیحی سود (R^2) برای تبیین قیمت بازار در پورتنفوی شرکت‌هایی که سود آنها ویژگی مربوط بودن بالا و قابلیت اتکای پایین دارد نسبت به پورتنفوی

شرکت‌هایی که سود آنها ویژگی قابلیت اتکای بالا و مربوط بودن پایین است تفاوت
معناداری وجود دارد.

۳-۳. متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل شامل خصوصیات کیفی اطلاعات مالی طبق مفاهیم نظری
گزارشگری مالی، مربوط بودن و قابلیت اتکا می‌شود. الف) مربوط بودن: (۱) ارزش تایید
کنندگی، (۲) ارزش پیش‌بینی‌کنندگی، (۳) انتخاب خاصه. ب) قابلیت اتکا: (۱) بیان
صادقانه (رحجان محتوا بر شکل) (۲) بی طرفی (۳) احتیاط (۴) کامل بودن.
متغیر وابسته در این تحقیق کیفیت سود است.

۳-۴. اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق [۳]

مدل‌های ارزیابی ویژگی مربوط بودن و قابلیت اتکاء در نمایه شماره (۱)
خلاصه شده است.

نمایه ۱: خلاصه متغیرهای نماینده برای ارزیابی ویژگیهای مربوط بودن و قابلیت اتکا

ویژگی قابلیت اتکا	ویژگی مربوط بودن
<p>• بیان صادقانه:</p> <p>الف: اقلام تعهدی غیرعادی</p> <p>(۸) $AA_t = AA_t$ = اقلام تعهدی غیرعادی محاسبه شده بر اساس مدل تعدیل شده جونز</p> <p>(۹) $PMAA$ = اقلام تعهدی غیرعادی بر حسب صنعت</p> <p>(۱۰) $FLAA$ = مدل آتی نگر اقلام تعهدی</p> <p>ب: اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش</p> <p>(۱۱) $WCAC_t$ = اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش</p> <p>(۱۲) $PMWCAA$ = اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش بر حسب صنعت</p> <p>(۱۳) $AWCADp$ = برآورد اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش با استفاده از مدل دفوندوپارک (dp)</p> <p>(۱۴) ج: برآورد خطای اقلام تعهدی</p> <p>$WCACt$ = برآورد خطای اقلام تعهدی بر اساس مدل دچاوودیچو (۲۰۰۲)</p>	<p>• ارزش پیش بینی:</p> <p>خطاهای پیش بینی ناشی از مدلهای زیر، معیارهای معکوسی از ارزش پیش بینی می باشد.</p> <p>مدلهای پیش بینی سودها:</p> <p>(۱) $ROA_{t+1} = \lambda_0 + \lambda_1 ROA_t + et$</p> <p>(۲) $ROA_{t+1} = \delta_0 CFO + \delta_2 TA_t + \delta_3 SI_t + e_t$</p> <p>مدلهای پیش بینی جریانهای نقدی:</p> <p>(۳) $CFO_{t+1} = \alpha_0 + \alpha_1 E_t + e_t$</p> <p>(۴) $CFO_{t+1} = \pi_0 + \pi_1 OCF_t + \pi_2 TAC_t + \pi_3 SI_t + \omega_t$</p> <p>معیارهای ارزش پیش بینی^۱:</p> <p>$Pve1$ = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۱</p> <p>$Pve2$ = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۲</p> <p>$Pvcf1$ = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۳</p> <p>$Pvcf2$ = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۴</p>
<p>بی طرفی:</p> <p>(۱۵) $NeU1$ = اقلام سود منفی و تغییرات منفی سود هر سهم صفر و بقیه یک</p> <p>(۱۶) $NeU2$ = تغییرات سود هر سهم بیشتر از ۵٪ میانگین صفر و بقیه یک</p>	<p>ارزش بازخورد (تایید کنندگی):</p> <p>$FV_t = PE_B - PE_A$</p> <p>FV_t = ارزش بازخورد سودسال t</p>
<p>(۱۷) Awc = احتیاط (محافظه کاری) [۱۱]</p> <p>(۱۸) $Compl$ = کامل بودن</p>	<p>PE_B = خطای پیش بینی سودسال آتی بدون در نظر گرفتن سودسال جاری</p> <p>PE_A = خطای پیش بینی سودسال آتی با در نظر گرفتن سود سال جاری</p> <p>معیارهای ارزش بازخورد^۲:</p> <p>(۵) $FV-Pve1$ = معیار ارزش بازخوردی که خطای پیش بینی را با استفاده از مدل پیش بینی سود مدل شمار (۱) برآورد می کند.</p> <p>(۶) $FV-Pve2$ = معیار ارزش بازخوردی که خطای پیش بینی را با استفاده از مدل پیش بینی سود مدل شماره (۳) برآورد می کند</p> <p>(۷) $Atrib$ = انتخاب خاصه</p>

با استفاده از مدل های مطرح شده در نمایه شماره (۱) برای ارزیابی ویژگی مربوط بودن

¹ Prefiction Value Measures
² - Feedback Value Measures

و قابلیت اتکا کلا ۱۸ متغیر نماینده استخراج شده است و برای دسته بندی شرکت ها از تجزیه و تحلیل عاملی استفاده گردیده است بر اساس تجزیه و تحلیل عاملی متغیرهایی که همبستگی بین آنها وجود دارد در یک گروه قرار گرفته اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نمایه شماره (۲) همبستگی متغیرهای اصلی (نماینده) استفاده شده در تجزیه و تحلیل عاملی در حالت ترکیبی (روش اصلی)

Correlation	WCAC _t	AA _i	FLAA	PMAA	WCAA	PMWCAA	AWCAdp	NEU1	NEU2	Pve1	Pve2	Pvcf1	Pvcf2	FV2	FV1	AWC	Compl	AtriB
WCAC _t	۱/۰۰۰	۰/۱۰۸	۰/۱۲۷	۰/۱۲۷	۰/۱۱۵	۰/۱۳۲	۰/۰۸۴	۰/۰۱۲	۰/۰۱۷	۰/۳۶۳	۰/۴۹۲	-۰/۰۵۰	-۰/۱۳۲	-۰/۰۴۵	۰/۴۲۱	-۰/۳۱۴	-۰/۰۳۶	۰/۰۴۵
AA _i	۰/۱۰۸	۱/۰۰۰	۰/۸۰۶	۰/۹۷۲	۰/۷۳۹	۰/۷۳۷	۰/۰۷۷	-۰/۰۶۵	۰/۰۳۴	۰/۰۷۴	۰/۱۹۷	۰/۰۶۲	۰/۰۳۷	۰/۱۳۴	۰/۳۵۷	-۰/۰۸۶	۰/۰۵۱	۰/۰۲۴
FALL	۰/۱۲۷	۰/۸۰۶	۱/۰۰۰	۰/۸۳۹	۰/۵۷۹	۰/۶۱۵	۰/۰۴۳	-۰/۰۵۴	۰/۰۲۹	۰/۱۱۵	۰/۳۱۴	۰/۰۴۶	۰/۰۳۴	۰/۱۰۸	۰/۴۸۳	-۰/۰۹۰	۰/۰۳۷	۰/۰۱۲
PMAA	۰/۱۲۷	۰/۹۷۲	۰/۸۳۹	۱/۰۰۰	۰/۶۵۸	۰/۶۹۳	۰/۰۶۰	-۰/۰۶۳	۰/۰۴۱	۰/۰۸۷	۰/۲۲۶	۰/۰۷۱	۰/۰۵۳	۰/۱۴۰	۰/۳۹۱	-۰/۰۶۹	۰/۰۶۱	۰/۰۱۳
WCAA	۰/۱۱۵	۰/۷۳۹	۰/۵۷۹	۰/۶۵۸	۱/۰۰۰	۰/۹۵۸	۰/۱۰۲	-۰/۰۷۸	۰/۰۳۵	۰/۰۵۰	۰/۱۷۰	۰/۰۱۱	۰/۰۰۱	۰/۰۷۷	۰/۳۰۸	-۰/۰۷۵	۰/۰۰۷	۰/۰۱۵
PMWCAA	۰/۱۳۲	۰/۷۳۷	۰/۶۱۵	۰/۶۹۳	۰/۹۵۸	۱/۰۰۰	۰/۰۷۹	-۰/۰۷۴	۰/۰۶۶	۰/۰۶۴	۰/۱۹۹	۰/۰۱۵	۰/۰۰۶	۰/۰۷۱	۰/۳۴۳	-۰/۰۷۷	۰/۰۰۵	۰/۰۰۸
AWCAdp	۰/۰۸۴	۰/۰۷۷	۰/۰۴۳	۰/۰۶۰	۰/۱۰۲	۰/۰۷۹	۱/۰۰۰	-۰/۰۰۲	۰/۰۱۷	-۰/۰۰۶	۰/۰۰۴	-۰/۰۴۸	-۰/۰۵۵	۰/۰۷۰	-۰/۰۰۱	-۰/۰۵۶	-۰/۰۴۰	-۰/۰۵۷
NEU1	۰/۰۱۲	-۰/۰۶۵	-۰/۰۵۴	-۰/۰۶۳	-۰/۰۷۸	-۰/۰۷۴	-۰/۰۰۲	۱/۰۰۰	۰/۰۸۶	-۰/۰۳۱	-۰/۰۵۸	۰/۰۱۰	۰/۰۲۰	۰/۰۵۸	-۰/۰۵۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۹	-۰/۰۲۷
NEU2	۰/۰۱۷	۰/۰۳۴	۰/۰۲۹	۰/۰۴۱	۰/۰۳۵	۰/۰۶۶	۰/۰۱۷	۰/۰۸۶	۱/۰۰۰	-۰/۰۳۶	-۰/۰۵۰	۰/۰۱۶۹	۰/۰۴۶	۰/۰۰۱	-۰/۰۶۵	-۰/۰۸۰	-۰/۰۱۲	۰/۰۱۱
Pve1	۰/۳۶۳	۰/۰۷۴	۰/۱۱۵	۰/۰۸۷	۰/۰۵۰	۰/۰۶۴	-۰/۰۰۶	۰/۰۳۱	-۰/۰۳۶	۱/۰۰۰	۰/۵۴۷	-۰/۰۶۶	-۰/۰۳۰	-۰/۰۲۶	۰/۷۸۸	-۰/۱۵۴	-۰/۰۱۳	۰/۰۱۲
Pve2	۰/۴۹۲	۰/۱۹۷	۰/۳۱۴	۰/۲۲۶	۰/۱۷۰	۰/۱۹۹	۰/۰۰۴	۰/۰۵۸	-۰/۰۵۰	۰/۵۴۷	۱/۰۰۰	-۰/۰۷۸	-۰/۰۴۱	-۰/۰۱۸	۰/۷۱۵	-۰/۰۵۱	۰/۰۳۵	-۰/۰۰۶
Pvcf1	-۰/۰۵۰	۰/۰۶۲	۰/۰۴۶	۰/۰۷۱	۰/۰۱۱	۰/۰۱۵	-۰/۰۴۸	۰/۰۱۰	۰/۱۶۹	-۰/۰۶۶	-۰/۰۷۸	۱/۰۰۰	۰/۴۸۹	-۰/۰۲۴	-۰/۰۶۱	-۰/۰۶۰	۰/۰۲۸	۰/۰۵۴
Pvcf2	-۰/۱۳۲	۰/۰۳۷	۰/۰۳۴	۰/۰۵۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۶	-۰/۰۵۵	۰/۰۲۰	۰/۰۴۶	-۰/۰۳۰	-۰/۰۴۱	۰/۴۸۹	۱/۰۰۰	۰/۱۳۴	-۰/۰۳۸	۰/۰۳۳	۰/۱۴۷	-۰/۰۲۲
FV2	-۰/۰۴۵	۰/۱۳۴	۰/۱۰۸	۰/۱۴۰	۰/۰۷۷	۰/۰۷۱	۰/۰۷۰	۰/۵۸۰	۰/۰۰۱	-۰/۰۲۶	-۰/۰۱۸	-۰/۰۲۴	۰/۱۳۴	۱/۰۰۰	۰/۰۴۱	-۰/۰۵۰	۰/۰۶۰	-۰/۱۱۰

۰/۴۲۱	۰/۳۵۷	۰/۴۸۳	۰/۳۹۱	۰/۳۰۸	۰/۳۴۳	-۰/۰۰۱	-۰/۰۵۶	-۰/۰۶۵	۰/۷۸۸	۰/۷۱۵	-۰/۰۶۱	-۰/۰۳۸	۰/۰۴۱	۱/۰۰۰	-۰/۱۲۱	۰/۰۳۲	۰/۰۰۲
-۰/۳۱۴	-۰/۰۸۶	-۰/۰۹۰	-۰/۰۶۹	-۰/۰۷۵	-۰/۰۷۷	-۰/۰۵۶	۰/۰۰۱	-۰/۰۸۰	-۰/۱۵۴	-۰/۰۵۱	-۰/۰۶۰	۰/۰۳۳	-۰/۰۵۰	-۰/۱۲۱	۱/۰۰۰	۰/۰۹۰	۰/۰۱۱
۰/۰۳۶	۰/۰۵۱	۰/۰۳۷	۰/۰۶۱	۰/۰۰۷	۰/۰۰۵	-۰/۰۴۰	۰/۰۰۹	-۰/۰۱۲	-۰/۰۱۳	۰/۰۳۵	۰/۰۲۸	۰/۱۴۷	۰/۰۶۰	۰/۰۳۲	۰/۰۹۰	۱/۰۰۰	-۰/۱۰۹
۰/۰۴۵	۰/۰۲۴	۰/۰۱۲	۰/۰۱۳	۰/۰۱۵	۰/۰۰۸	-۰/۰۵۷	-۰/۰۲۷	۰/۰۱۱	۰/۰۱۲	-۰/۰۰۶	۰/۰۵۴	-۰/۰۲۲	-۰/۱۱۰	۰/۰۰۲	۰/۰۱۱	-۰/۱۰۹	۱/۰۰۰

$WCAC_t$ = خطای برآوردی ارقام تعهدی بر اساس مدل دیچاوودیچو [۶]

$WCAA$ = ارقام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش

AA = ارقام تعهدی غیرعادی محاسبه شده بر اساس مدل تعدیل شده جونز [۱۲]

$FLAA$ = مدل آتی نگر ارقام تعهدی غیرعادی

$PMAA$ = ارقام تعهدی غیرعادی بر حسب صنعت

$PMWCAA$ = ارقام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش بر حسب صنعت

$AWCAdp$ = برآورد ارقام تعهدی سرمایه در گردش

$NEU1$ = ارقام سود منفی و تغییرات منفی سود هر سهم صفر و بقیه یک

$NEU2$ = تغییرات سود هر سهم بیشتر از ۰.۵/ میانگین سود سهام صفر و بقیه یک

AWC = احتیاط (محافظة کاری)

Pve1 = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۱

Pve2 = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۲

Pvef1 = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۳

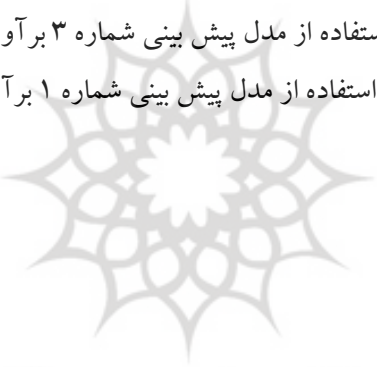
Pvef2 = خطای پیش بینی ناشی از مدل ۴

FV1 = معیار ارزش بازخوردی که خطای پیش بینی را با استفاده از مدل پیش بینی شماره ۳ برآورد می کند

FV2 = معیار ارزش بازخوردی که خطای پیش بینی را با استفاده از مدل پیش بینی شماره ۱ برآورد می کند

Comp = کامل بودن

Atrib = انتخاب خاصه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمایه شماره (۲) همبستگی متغیرهای ۱۸ گانه مورد استفاده در تجزیه و تحلیل عاملی را نشان می دهد. با توجه به اطلاعات مندرج در این جدول متغیر WCACt نماینده خطای برآوردی اقلام تعهدی با دیگر متغیرهای نماینده ویژگی قابلیت اتکا شامل اقلام تعهدی غیر عادی بر حسب صنعت (PMAA)، مدل آتی نگر اقلام تعهدی غیرعادی (FLAA)، اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش (WCAA)، اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش بر حسب صنعت (PMWCAA) و اقلام تعهدی غیرعادی سرمایه در گردش بر اساس مدل دفوند و پارک (AWCAdp) همبستگی مثبت نشان می دهد. به بیان دیگر این متغیرها به دلیل داشتن شرایط مشابه، قابلیت گروه بندی در یک مجموعه مشابه و مشترک را دارا هستند. هم چنین متغیر مزبور همبستگی مثبت و معنی داری با متغیرهای نماینده بیطرفی (NEU1 و NEU2) هر یک به میزان ۰/۱۲ و ۰/۱۷ دارد. اما متغیر نماینده WCACt دارای همبستگی منفی با خصوصیات کیفی مربوط بودن (به غیر از انتخاب خاصه) می باشد. به بیان دیگر موازنه میان متغیرهای نماینده مربوط بودن و قابلیت اتکا نشان می دهد که ارتباط منفی معنی داری میان متغیرهای قابلیت اتکا (نظیر WCACt) و متغیرهای مربوط بودن وجود دارد. پس می توان این گونه نتیجه گیری کرد که ایجاد توازن در خصوصیات کیفی مربوط بودن و قابلیت اتکا ضروری و در عمل غیرقابل اجتناب است. از میان متغیرهای نماینده ویژگی قابلیت اتکا همبستگی مثبت و معنی داری میان WCAA, PMAA, FLAA, AA و AWCAdp مشاهده شده است. این موضوع، منجر به تایید اولیه این نکته می شود که متغیرهای فوق الذکر دارای ویژگیهای مشترک هستند و از این رو در یک گروه قرار می گیرند. اما سه ویژگی کامل بودن، انتخاب خاصه و احتیاط نتایج همسویی در خصوص همبستگی مثبت یا منفی با ویژگیهای مربوط بودن و قابلیت اتکا ندارند. از این رو در پاره ای موارد همسو با این متغیرها و در پاره ای موارد دیگر در جهت مخالف، حرکت کرده اند. بدلیل عدم وجود همبستگی مشخص (در سه سطر پایانی نمایه شماره ۲) این نتیجه را می توان استنباط کرد که این متغیرهای نماینده را نمی توان در طبقه بندی ویژگیهای کیفی مربوط بودن و قابلیت اتکا قرار داد. این نتایج اولیه با چارچوب

نظری هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (FASB) که در آن این سه عنصر جایگاهی ندارند، مطابقت دارد. هم چنین بر اساس چارچوب نظری پیشنهادی هیات تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری انتخاب خاصه و احتیاط در مجموعه ویژگیهای کیفی اصلی قرار ندارند. از این رو عدم همبستگی این متغیرها (انتخاب خاصه، کامل بودن و احتیاط) با سایر متغیرهای خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی می تواند گویای این مطلب باشد که در ایران انعکاس برخی از ویژگیها در بخش خصوصیات کیفی نیاز به بررسی و در نظر گرفتن ملاحظات بیشتری دارد.

۶-۳: تجزیه و تحلیل آمار توصیفی بر حسب پورتفوی شرکتها

در تجزیه و تحلیل عاملی بر اساس ۱۸ متغیر نماینده (اصلی) فراوانی شرکتها در سطح داده های ترکیبی در گروه HL, LH, LL و HH به ترتیب ۷۵، ۳۵، ۷۳ و ۱۹ مورد بوده اند هم چنین برای آزمون فرضیه های تحقیق از مدل معروف به السن [۱۵] استفاده شده است که برای پورتفوی شرکت های با کیفیت سود بالا و پایین، بطور جداگانه برآورد گردیده است.

$$Price = \delta_0 + \delta_1(BVE) + \delta_2(EP\$) + \delta_3(EP\$ * Growth) + \delta_4(EP\$ * DE) + \delta_5(EP\$ * E var) + \psi$$

Price = قیمت هر سهم، DE = نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام، TE = جمع حقوق صاحبان سهام، BV = ارزش دفتری هر سهم، growth = میانگین هندسی ارزش دفتری طی سه سال گذشته (رشد)، EVAR = انحراف تغییرات سود هر سهم طی سه سال گذشته، EPS = سود هر سهم.

در این مدل انحراف معیار سود هر سهم و نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام به عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شده اند. زیرا شرکت هایی که انحراف معیار سود هر سهم و نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام آنها بالاتر است قاعدتا سود آنها دارای کیفیت پایین تری است.

۵- نتایج آزمون فرضیه ها : آزمون فرضیه اول :

فرضیه اول: ضریب واکنش سود (ERC) در پورتفوی شرکت های با کیفیت سود بالا

(مربوط بودن، قابلیت اتکا بودن) نسبت به شرکتهای با کیفیت سود پایین به نحو معنی داری بیشتر است .

$$\begin{cases} H_0: \delta_{HH}^2 \geq \delta^2 LL \\ H_1: \delta_{HH}^2 < \delta^2 LL \end{cases}$$

در فرضیه اول اختلاف میان ضرایب رگرسیون در پرتفوی شرکتهای HH و LL بررسی و از آزمون یک طرفه t برای معنی داری این دو ضریب استفاده شده است. سطح معنی داری برای آزمون فرضیه های تحقیق ۵٪ در نظر گرفته شده است. همانطوری که نمایه شماره (۳) ملاحظه می شود ضرایب رگرسیون و نیز ضرایب تبیین (R^2 تعدیل شده) در شرکت های با ویژگی HH $-۵/۹۴۷$ (T آماری $-۰/۶۱۸$) و در شرکتهای با ویژگی LL (t آماری $۰/۷۱۱$) $۰/۰۹۸$ است. اگر چه میزان ضریب همبستگی گروه HH نسبت به LL به میزان قابل ملاحظه ای بیشتر است، اما در عین حال به منظور آزمون فرضیه اول معنی داری ضرایب دو رگرسیون در دو سطح شامل کلیه متغیرهای نماینده کیفیت سود شامل ۱۸ متغیر و متغیرهای پیشنهادی بر اساس چارچوب نظری گزارشگری مالی آزمون شده است.

نتایج بدست آمده نشان می دهد که در هر دو سطح میانگین ضرایب واکنش سود پرتفوی شرکتهای HH بیشتر از پرتفوی شرکتهای LL نیست. t آماری ضریب مقایسه های به ترتیب $۰/۹۵۵$ و $۰/۵۶۴$ و اختلاف معنا داری ضرایب (P-value) به ترتیب $۰/۱۷۲$ و $۰/۲۸۸$ می باشد. در نتیجه می توان گفت فرضیه اول تحقیق در سطح ترکیبی، تایید نمی شود و به بیان دیگر نمی توان پذیرفت که ضریب واکنش سود در پرتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا (مربوط بودن و قابل اتکا بودن) نسبت به شرکتهای با کیفیت سود پایین به نحو معنی داری بیشتر است از این رو فرضیه H_0 تایید می شود. در تشریح نتایج بدست آمده می توان یکی از دلایل عدم وجود برتری ضریب واکنش سود شرکتهای HH نسبت به شرکتهای LL، مربوط به عدم توازن احتمالی این ویژگیها در تصمیم گیری ها دانست. به بیان دیگر در بخش همبستگی متغیرهای استفاده شده در تفکیک شرکتهای HH و LL به این موضوع اشاره شد که بار اهمیت بعضی متغیرها، بیش از دیگری است. به نظر محقق بار وزنی ویژگی قابلیت اتکا بیش از مربوط بودن می باشد از این رو عدم توازن دو ویژگی

را می توان از دلایل عدم تایید فرضیه اول محسوب نمود.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم: قدرت توضیحی سود (R^2) برای تبیین قیمت بازار در پرتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا (مربوط بودن و قابل اتکا بودن بالا) نسبت به شرکتهای با کیفیت سود پایین به نحو معنی داری بیشتر است.

$$\begin{cases} H_0: R^2_{adjHH} \geq R^2_{adjLL} \\ H_1: R^2_{adjHH} < R^2_{adjLL} \end{cases}$$

نتایج بدست آمده حاکی از آن است که ضرایب همبستگی دسته HH در دو سطح به ترتیب ۰/۶۸۸ و ۰/۸۷۲ و ضرایب همبستگی دسته LL به ترتیب ۰/۹۸ و ۰/۱۱۳ می باشد. در رگرسیون سالیانه ضرایب همبستگی رگرسیون به ازای هر سال به صورت جداگانه محاسبه شده است. t آماری اختلاف ضرایب تبیین در دو گروه HH و LL، ۰/۰۴۷ و ضریب معنی داری اختلاف این دو (p-value) ۰/۳۹۹ بوده است. از این رو نمی توان پذیرفت که در سطح سالیانه اختلاف آماری معنی داری میان ضرایب تبیین دو گروه HH و LL وجود دارد. از این رو فرضیه دوم مبنی بر بزرگتر بودن ضرایب همبستگی تعدیل شده پرتفوی HH نسبت به پرتفوی LL تایید نمی شود.

آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم: ضریب واکنش سود (ERC) در پورتفوی شرکتهای با سود مربوط تر و قابلیت اتکای کمتر نسبت به پورتفوی شرکتهای با سود قابل اتکاتر و مربوط بودن پایین تفاوت معناداری دارد.

$$\begin{cases} H_0: \delta^2_{HL} \geq \delta^2_{LH} \\ H_1: \delta^2_{HL} < \delta^2_{LH} \end{cases}$$

همانطور که ملاحظه می شود اختلاف معنی داری میان ضرایب واکنش در دو گروه HL و LH و نیز ضرایب تبیین دو گروه وجود دارد به گونه ای که T-value اختلاف ضرایب با استفاده از تمامی فاکتورهای کیفیت سود در سطح ترکیبی ۳/۰۳۷- می باشد. در سطح اطمینان ۹۵٪ ضریب P-value، ۰/۰۰۱ است. از این رو فرضیه سوم مبنی بر وجود

اختلاف معنی دار میان ضرایب HL و LH تایید می شود. از دیدگاه تحلیلی بر اساس فرضیه شماره (۳) تصمیم گیران در هنگام استفاده از اطلاعات، ویژگی قابلیت اتکا را بر ویژگی مربوط بودن ترجیح می دهند و این موضوع نشان می دهد که در بازار سرمایه ایران ارائه اطلاعات با اتکای بالاتر، مهم تر از ارائه اطلاعات مربوط تر محسوب می شود. از این نکته چنین استنباط می شود که عوامل تعیین کننده قابلیت اتکا، شامل بیان صادقانه، کامل بودن، احتیاط، بی طرفی بر عوامل تعیین کننده مربوط بودن شامل ارزش پیش بینی و ارزش تایید کنندگی و انتخاب خاصه اولویت داده می شوند. این نتایج لزوم توجه بیشتر بر دلایل عدم توازن میان ویژگیهای کیفی قابلیت اتکا و مربوط بودن را متذکر می سازد.

آزمون فرضیه چهارم

در ادامه آزمون فرضیه چهارم در گروه های HL و LH، معناداری قدرت توضیحی سود (R^2) در سطح اطمینان ۹۵٪ به کمک آماره Z کرامر صورت می گیرد. فرضیه چهارم به شرح ذیل بیان شده است.

فرضیه چهارم: قدرت توضیحی سود (R^2) برای تبیین قیمت بازار در پورتهوی شرکتی که سود آنها ویژگی مربوط بودن بالا و قابلیت اتکای پایین دارد نسبت به پورتهوی شرکتی که سود آنها ویژگی قابلیت اتکای بالا و مربوط بودن پایین است تفاوت معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_1: \delta^2_{HL} > \delta^2_{LH} \\ H_0: \delta^2_{HL} \leq \delta^2_{LH} \end{cases}$$

T-value برای مقایسه این دو گروه به میزان ۲/۳۱۳- می باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ ($p\text{-value} = ۰/۰۲۷$) اختلاف معنی داری بین ضرایب تبیین HL و LH مشاهده می شود. پس می توان گفت که فرضیه چهارم در سطح آماری ۵٪ α تایید می شود. همچنین این آزمون، نشان می دهد که ضریب تبیین گروه شرکتی که دارای قابلیت اتکای زیاد و مربوط بودن پایین هستند بیشتر از ضریب تبیین گروه شرکتی است که دارای قابلیت اتکای پایین و مربوط بودن بالایی دارند و ارتباط بیشتر میان متغیر مستقل (ERC) و متغیر وابسته (قیمت سهام) نیز این موضوع را تایید می کند که وزن اهمیت

ویژگی قابلیت اتکا در بازار سرمایه ایران بالاتر از وزن اهمیت ویژگی مربوط بودن است. آزمون فرضیه ها با استفاده از مدل السن (۱۹۹۵) در سطح رگرسیون ترکیبی انجام شده است. نمایه شماره (۳) نتایج حاصل از آزمون فرضیه (۱) و (۲) را برای پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا و پایین نشان می دهد. ضریب واکنش سود در سطح رگرسیون ترکیبی برای پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا $-۵/۴۹۷$ است در صورتی که ضریب واکنش سود در سطح رگرسیون ترکیبی برای پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا به نحو معنی داری از پورتفوی شرکت های با کیفیت سود پایین بیشتر نیست. برای آزمون فرضیه دوم از ضرایب رگرسیونی که به ازای هر سال به طور مجزا محاسبه شده استفاده شده است. برای این منظور ضرایب قدرت توضیحی سود (R^2) در سطح سالیانه محاسبه و بر اساس میانگین ضرایب قدرت توضیحی سود سالیانه انحراف معیار δ^2 ضریب قدرت توضیحی سود محاسبه شده است برای معناداری اختلاف این دو ضریب در پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا و پایین از آماره Z کرامر استفاده گردیده است.

$$Z = \frac{(R^2_{HH}) - (R^2_{LL})}{\sqrt{\delta^2(R^2_{HH}) + \delta^2(R^2_{LL})}}$$

بر اساس Z کرامر، نتایج نشان می دهد که توان توضیحی رگرسیون قیمت - سود سهام در پورتفوی شرکتهای با کیفیت سود بالا و پایین اختلاف معناداری با یکدیگر ندارند. نتایج حاصل از نمایه شماره (۲) نیز بر این مطلب تاکید دارد. بر اساس نتایج حاصل شده از آزمون فرضیه شماره (۳) که در نمایه شماره (۴) ارائه شده، ضریب واکنش سود در سطح رگرسیونها ترکیبی در پورتفوی شرکتهای HL به مراتب بیشتر از پورتفوی شرکتهای LH است ($۲/۸۴۷ > ۸/۰۰۶$) و اختلاف معناداری بین ضریب واکنش سود آنها وجود داشت. هم چنین بین قدرت توضیحی سود پورتفوی شرکتهای HL و LH تفاوت معناداری وجود داشت.

نمایه شماره (۳) نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول

پورتفوی HH	پورتفوی LL	ضرایب متغیرها
Pooled full Sample	Pooled full Sample	
۶۷۴۰/۰۵۸	۲۸۱۱/۱۲۴	Intercept
۱/۰۰۴	۰/۳۸۰	
-۳/۱۲۱	۴/۷۲۲	BE
-۱/۸۱	۲/۲۱۹	
-۵/۴۹۷	۱/۰۰۰	EPS(ERC)
-۰/۶۱۸	۰/۷۱۱	t
۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	EPS*G
۱/۴۶۸	-۰/۹۵۱	
۱/۹۰۲	-۰/۱۱۷	EPS*DE
۲/۵۳۶	-۰/۵۶۳	
۱/۷۷E-۰۰۷	-۰۰۷E۷/۲۹	EPS*Evar
۰/۸۳۵	۰/۷۱۷	
۰/۶۸۸	۰/۰۹۸	R ² تعدیل شده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمایه شماره (۴) نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم

پور تفوی HL	پور تفوی LH	ضرایب متغیرها
Pooled full Sample	Pooled full Sample	
۱۳۵۵/۱۹۳	۲۲۷۱/۷۳۱	Intercept
۰/۸۱۱	۰/۹۷۵	
-۰/۰۴۱	-۰/۰۴۰	BE
-۰/۰۴۵	-۰/۰۴۹	
۸/۰۰۶	۲/۸۴۷	EPS(ERC)
۴/۲۳۸	۱/۹۱۷	t
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	EPS*G
-۰/۸۳۱	۱/۵۳۲	
-۰/۳۳۶	۰/۰۸۰	EPS*DE
-۱/۷۶۷	۰/۶۷۷	
-۰۰۰۹E۲/۱۰	-۰۰۰۹E۱/۴۶	EPS*Evar
۰/۴۹۲	۰/۰۷۲	
۰/۴۲۷	۰/۳۰۰	R ² تعدیل شده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نمایه شماره (۵) آزمون فرضیه ها در سطح ترکیبی و سالانه

	Model		T- value	p-value
Pooled Pooled	Ideal Full	EPSHH > EPSLL	۰/۹۵۵	۰/۱۷۲
		EPSHH > EPSLL	۰/۵۶۴	۰/۲۸۸
Pooled Pooled	Ideal Full	EPSHL > EPSLH	-۷/۲۲۵	< ۰/۰۰۱
		EPSHL > EPSLH	-۳/۰۳۷	۰/۰۰۱
Annual Annual		Adj R2HH > Adj R2LL	۰/۰۴۷	۰/۳۹۹
		Adj R2HL > Adj R2LH	-۲/۳۱۳	۰/۰۲۷

۵- مدل پیشنهادی برای ارزیابی کیفیت سود

مدل اصلی استفاده شده در این تحقیق مدل السن [۱۵] می باشد. در این مدل علاوه بر متغیر سود هر سهم، متغیرهای دیگری نظیر ارزش دفتری هر سهم، رشد، نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام، انحراف معیار تغییرات سود هر سهم در نظر گرفته شده است. اما در ضمن متغیر سود هر سهم در هر یک از این متغیرهای کنترلی ضرب شده تا تاثیرات این متغیرها با یکدیگر بر روی قیمت سهام کنترل شود. در مطالعات انجام شده قبلی تاثیر متقابل سود هر سهم بر متغیرهای نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام و انحراف معیار تغییرات سود هر سهم بر قیمت سهام مورد بررسی گرفته و مشاهده شده است که این دو متغیر به صورت متقابل بر قیمت سهام اثر منفی داشته اند. در عین حال متغیر رشد به همراه سود هر سهم دارای اثر مثبت بر قیمت سهام بوده است. مطالعات باروآ [۵] و نیز بارث و دیگران [۴] این نتایج را تایید می کند. در تحقیق حاضر شواهد مشخصی در خصوص نتایج فوق بدست نیامده است. به بیان دیگر نمی توان پذیرفت که متغیرهای فوق به همراه سود هر سهم دارای اثر قابل ملاحظه بر قیمت سهام باشند. در مدل پیشنهادی اثر متغیر سود هر سهم بر نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام و رشد، ارزش دفتری و انحراف معیار تغییرات سود هر سهم حذف شد و تنها از این متغیرها به عنوان عامل کنترلی متغیرهای ناخواسته در مدل رگرسیون به منظور آزمون فرضیه ها در نظر گرفته می شود. به بیان دیگر مدل پیشنهادی به صورت زیر در می آید:

مدل پیشنهادی

$$Price = \delta_1 + \delta_2 EPS + \delta_3 BV + \delta_4 Growth + \delta_5 E var + \delta_6 DE$$

در مدل پیشنهادی نرمال بودن داده ها، همسانی واریانس باقیمانده ها و مستقل بودن مشاهدات مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور اطمینان از مستقل بودن مشاهدات از آماره دوربین-واتسن استفاده شده است. [اگر آماره d محاسبه شده کمتر از حد پایین (dl) جدول باشد حاکی از وجود خود همبستگی مثبت است و اگر d محاسبه شده بین حد پایین (dl) و حد بالا (dH) جدول باشد حاکی از عدم وجود همبستگی میان متغیرهای توضیحی مدل رگرسیونی است]. با توجه به این که در جدول دوربین - واتسن در سطح معنی داری ۵٪ و برای k (تعداد پارامترها) برابر ۵ و n (تعداد حجم نمونه) برابر ۴۳۹ حد بالا ۱/۸ می باشد.

نمایه شماره ۶: نتایج حاصل از آزمون دوربین - واتسن برای مدل پیشنهادی

Pooled ideal Sample				
پورتفوی HH	پورتفوی LL	پورتفوی HL	پورتفوی LH	
۱/۷۷۳	۲/۵۵۰	۲/۰۱۵	۰/۹۵۰	دوربین - واتسن
۰/۷۷	۰/۳۱۳	۰/۴۲۷	۰/۰۷۰	تعدیل شده R^2

نمایه شماره (۷)

	Model		T value	p-value
Pool	Ideal	EPSHH > EPSLL	۸/۰۳۷	۰/۰۰۰
Pool	Ideal	EPSHL > EPSLH	۵/۹۴۱	۰/۰۰۰

بر اساس نتایج بدست آمده از نمایه شماره (۶) آماره دوربین - واتسن در هر یک از گروه های HL , LL و LH دارای خود همبستگی نمی باشد. و تنها در بخش HH به حد آستانه بالای آماره (۱/۸) نزدیک است. از این رو می توان از این مدل به منظور آزمون فرضیه ها استفاده نمود. اختلاف ضرایب واکنش سود در هر یک از گروه های HL , LL و HH به صورت معناداری، تایید می شود. از این رو می توان گفت در مدل پیشنهادی

اختلاف معناداری میان ضرایب گروه های مختلف نماینده کیفیت سود وجود دارد و بنابراین فرضیه های ۱ و ۳ تحقیق در این حالت تایید می شود. همچنین ضرایب تبیین تعدیل شده هر یک از گروه های HH , HL , LH و LL به ترتیب $0/77$ ، $0/427$ ، $0/312$ و $0/070$ می باشد و روند رو به کاهش ضرایب تبیین در هر یک از گروه ها مشاهده می شود. از این رو بر طبق مدل پیشنهادی می توان پذیرفت که میان گروه های مختلف تشکیل شده بر اساس ویژگی های مربوط بودن و قابلیت اتکا اختلاف آماری قابل ملاحظه وجود دارد. نتایج بدست آمده مطابق با نتایج باروآ [۵] و احمدی [۱] است اما مدل اجرا شده در این جا متفاوت از مدل های انتخابی آن محققین به منظور بخش میزان واکنش سود نسبت به قیمت سهام می باشد.

۶- نتیجه گیری و بررسی تطبیقی یافته ها

نتایج ناشی از فرضیه های تحقیق نشان می دهد که ویژگیهای کیفی قابلیت اتکای ارقام سود تاثیر بیشتری نسبت به ویژگیهای کیفی مربوط بودن اطلاعات دارد. از آنجا که در فرضیه های ۴ گانه به بررسی و مقایسه ضریب واکنش سود و ضریب تبیین (R^2) در گروه های مختلف ارزیابی کننده کیفیت سود پرداخته شده است، نتایج این آزمون ها نشان می دهد که اختلاف معناداری میان پورتفوی شرکت های با ویژگی کیفی مربوط بودن و قابلیت اتکای زیاد (HH) و پورتفوی شرکت های با ویژگی مربوط بودن و قابلیت اتکای کم (LL) وجود ندارد و ضریب واکنش سود و ضریب تبیین میان پورتفوی شرکت های با ویژگی قابلیت اتکای بالا و مربوط پایین (LH) و پورتفوی شرکت های با ویژگی قابلیت اتکای پایین و مربوط بودن بالا (HL) اختلاف معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از فرضیه ۱ و ۲ عکس نتایج باروآ [۵] و احمدی [۱] می باشد و فرضیه ۳ و ۴ نتایج آن مطابق نتایج حاصل از تحقیق باروآ [۵] است. با توجه به نتایج بدست آمده پیشنهاداتی مد نظر محقق می باشد که ارائه آن می تواند به حل مسائل موجود در موضوع مفاهیم نظری گزارشگری مالی و کیفیت سود کمک نماید. (۱) نتایج تحقیق نشان می دهد که انعکاس ویژگی های نظیر کامل بودن، انتخاب خاصه و احتیاط در مفاهیم نظری گزارشگری مالی در ایران تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی در باب ارائه اطلاعات نداشته است. لذا پیشنهاد می شود در این مورد از طرف نهادهای استاندارد

گذار در ایران تحقیقی جامع صورت پذیرد و تاثیر و جایگاه آن در ساختار مفاهیم نظری گزارشگری مالی مورد بررسی قرار گیرد. (۲) به نظر می‌رسد استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری ویژگیهای قابلیت اتکا را بر ویژگیهای مربوط بودن ترجیح می‌دهند. لذا به استفاده کنندگان از اطلاعات مالی توصیه می‌شود که در هنگام تصمیم هر دو ویژگی را مد نظر قرار دهند و از دیدگاه تدوین استانداردهای حسابداری و نیز تصمیم‌گیری در بازار سرمایه موضوع قابل بررسی است که چرا استفاده کنندگان از اطلاعات مالی ویژگیهای قابلیت اتکا را به مربوط بودن ترجیح می‌دهند و اساساً چه متغیرهایی عامل تاثیرگذارتری بر تصمیمات آنها است. (۳) اگر چه تغییر قیمت سهام یکی از اصلی‌ترین معیارهای واکنش بازار نسبت به اطلاعات صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته‌شده محسوب می‌شود اما در عین حال این موضوع قابل طرح می‌باشد که متغیرهای دیگری نیز می‌توانند عکس‌العمل استفاده کنندگان در بازار سرمایه را نشان دهند. لذا به استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری توصیه می‌شود در هنگام تصمیم‌گیری به آن عوامل توجه نمایند. (۴) محقق معتقد است مدل حاصل شده ناشی از نتایج تحقیق می‌تواند منطبق بر ویژگیهای بازار سرمایه ایران باشد و جایگزین مدل السن [۱۵] گردد.

محدودیت‌های تحقیق

- ۱- آثار تورم بر نتایج این تحقیق نادیده گرفته شده است.
- ۲- روش‌های حسابداری شرکت‌ها یکسان نیست و یکسان‌سازی آن‌ها توسط محقق امکان‌پذیر نموده است.
- ۳- از تدوین و اجرای استانداردهای حسابداری در ایران زمان طولانی نمی‌گذارد و این می‌تواند بر نتایج تحقیق تأثیرگذار باشد.

موضوعات پیشنهادی برای تحقیقات آتی

- ۱- تأثیر استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی.
- ۲- تأثیر استانداردهای حسابداری بر کیفیت سود
- ۳- تأثیر استانداردهای حسابداری بر ضریب واکنش سود.
- ۴- تأثیر استانداردهای حسابداری بر پایداری سود.

منابع فارسی و لاتین

۱. احمدی، احمد، (۱۳۸۶)، "استفاده از ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی در ارزیابی کیفیت سود"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بابلسر .
۲. هیات تدوین استانداردهای حسابداری، (۱۳۷۶)، **مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی در ایران**، سازمان حسابرسی.
۳. هیات تدوین استانداردهای حسابداری، (۱۳۸۸)، **استانداردهای حسابداری**، نشریه ۱۶۰، سازمان حسابرسی.

4. Barth, M. W. Beaver and W.Landsman, (2001), "The relevance of the value relevance literature for Financial accounting standard setting: Another view", **Journal of accounting and economics**, No, 31, pp 77-104.
5. Barua, A. (2006). "Using the FASB'S qualitative characteristics in earning quality measures". Working paper.
6. Dechow, P.; Dichev, D., (2002). "The quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors", **The Accounting Review**, Vol 77, pp 35-59.
7. Dechow, P. (1994). "Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals". **Journal of Accounting and Economics**. 18 (1): 3-42.

8. FASB, (2006), **conceptual framework – joint project of IASB and FASB** , latest revision , www.fasb.com
9. Francis , J, R. Lafond, P. Olsson, and K. Schipper, (2005), "The market pricing of accruals quality", **Journal of accounting and Economics**, 39(2) (forthcoming)
10. Francis, J., R. Lafond, P. Olsson, and K. Schipper. (2005). "The market pricing of accruals quality". **Journal of Accounting & Economics**. 39 (June): 295-327.
11. Givoly, D. and Hayn, C. (2002). "Rising conservatism : implications for financial analysis", **Financial Analysts**, 58(1) , pp. 56-74
12. Jones, J. (1991). "Earnings management during import relief investigations". **Journal of Accounting Research**. 29 (2): 193-228.
13. Kirschenheiter, M.; Melumad. N., (2004). "Earnings' quality and smoothing", working paper Columbia Business school, pp 65.
14. Mikhail, M.B, B.R. Walther and R.H.Willis, (2003), "Reactions to dividend changes conditional on earnings quality", **Journal of accounting, auditing and finance**, 18(1): 121-151.
15. Ohlson, J.A. (1995). "Earnings, book values, and dividends in equity valuation", **Contemporary accounting research**, 11(2): 661-687.

16. Penman, S.H. and X. Zhang, (2002), "accounting conservatism, the quality of earnings, and stock returns", **the accounting review**, 77(2): 237-264.
17. Revsine, L.; Collins, D.; Johnson, B., (1999), "Financial reporting and analysis", Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, pp 988.
18. Richardson, S. (2003), "Earnings quality and short sellers", **accounting Horizons**, 17 (supplement): 49-61.
19. Schipper, K.; Vincent, L., (2003), "Earnings quality", **Accounting Horizons**, supplement, pp, 97-110.
20. Sloan, (1996), "Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?", **The Accounting Review**, 71 (3) . pp, 289-315.
21. White, G' Sondhi, A.; Fried, D., (2003). **The analysis and use of financial statements**, John wiley and Sons, third edition, pp 767.

پروہ شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی